

CARSKI REZ

CARSKI REZ.....	1
.....	1
UVOD.....	2
KAJ JE CARSKI REZ.....	3
ELEKTIVNI CARSKI REZ.....	4
VZROKI.....	5
ZAPLETI.....	6
DOJENJE.....	7
ZDRAVSTVENA NEGA.....	8
DRUGO:.....	8
ZAKLJUČEK.....	9
VIRI.....	10

UVOD

Carski rez lat. *Sectio caesarea*, je oblika poroda, kjer naredijo nosečnici kirurški rez v spodnjem delu trebuha in rešijo plod.

V preteklosti se je carski rez opravljal skorajda izključno v nujnih medicinskih primerih, danes pa se pogosto opravlja tudi na željo nosečnice.

V Ljubljani se s carskim rezom rodi okrog 17% otrok (pribl. 1000 letno), povprečje v Sloveniji pa je pod 15 odstotki. Medtem ko po svetu te številke naraščajo.

Carski rez je lahko načrtovan; to se zgodi bodisi zaradi medicinskih razlogov (na primer zaradi nenormalne lege plodu, majhnosti plodu, zato, ker ženska ni dovolj odprta ...) bodisi na željo nosečnice. Lahko pa se porodničar za carski rez odloči med samim porodom, če pride do komplikacij pri porodnici ali plodu.

KAJ JE CARSKI REZ

Carski rez je porod ploda, posteljice in plodovih ovojev skozi kirurški vrez ali **incizijo** v trebušni steni (**laparotomija**) in v steni maternice (**histerotomija**).

Opravijo ga kadar bi normalni vaginalni porod ogrozil materino ali otrokovo zdravje ali zdravje obeh in kadar je takojšnje končanje nosečnosti nujno, vendar za porod po naravni poti ni dovolj časa.

Nujni carski rez je, kadar med samim porodom ugotovimo, da ga bo potrebno dokončati s carskim rezom, zaradi različnih razlogov ki so se pojavili med porodom.

Ponavadi se uporabi splošna anestezija v kombinaciji z vertikalnim vrezom v trebušni steni, saj se s tem prihrani na času.

ELEKTIVNI CARSKI REZ

Elektivni carski rez pa pomeni, da se že v nosečnosti odločimo, da bomo zaradi različnih razlogov nosečnost končali s carskim rezom. Je torej v **naprej dogovorjen** ali planiran.

V tem primeru se 1-2 uri pred carskim rezom dajo zdravila za sprožitev poroda, saj s tem dosežemo manj krvavitev med samim carskim rezom in boljšo adaptacijo novorojenčka. Rez poteka horizontalno nad pubičnimi dlakami, tako da je kasneje čim manj viden.

Vzrok za elektivni carski rez je lahko tudi materino zdravstveno stanje, kot so na primer aktivna okužba z virusom herpesa, huda hipertenzija (povišan krvni pritisk), sladkorna bolezen, itd. Vendar ta stanja ne vodijo vedno v carski rez.

Do slednjega pa pride zaradi:

- **Nesorazmerje** med vodilnim plodovim delom in medeničnim hodom
- **Nepravilna lega plodu**
- **Placenta previa** (posteljica je spredaj in prekriva notranje ustje kanala maternice)
- **Miopia alta** (kratkovidnost)
- **Sindrom vene cave** (pritisk maternice na veno cavo – zmanjšana cirkulacija krvi)
- **Mnogoplodnost**

VZROKI

- ZDRS POPKOVNICE (zanka popkavnice, ki leži pred vodilnim plodovim delom ob nerazpočenem jajčnem mehurju)
- ABRUPCIJA POSTELJICE (spontana ločitev pravilno ležeče posteljice pred rojstvom plodu)
- PLACENTA PRAVIA (posteljica delno ali popolno prekriva maternični vrat in s tem onemogoča plodu vstop v porodni kanal)
- NEPRAVILNA LEGA PLODU v maternici (npr. prečno, kadar tudi z mehurjem ni vse v redu)
- CEFALOPELVINA DISPROPOCIJA (glavica ploda je prevelika, da bi lahko med porodom šla skozi medenico)
- FETALNI DISTRES (življenje ogrožajoče stanje otroka, ki ga ugotovimo tako, da merimo njegov utrip med porodom)
- ANOMALIJA PLODU (nepravilnosti zaradi nepravilnega razvoja)
- DISTOCIJA (zastoj v napredovanju ploda)
- krvavitve v tretjem trimesečju
- izčrpanost matere
- ponovni carski rez (kjer ni indikacije za poskusni vaginalni porod)
- prejšnji kirurški posegi na maternici, ki oslabijo steno maternice, itd.

ZAPLETI

- krvavitve
- infekcije
- bruhanje (zaradi anestezije)
- vrtoglavica (ob vstajanju)
- bolečina na mestu operativnega posega (analgetiki po zdravnikovem naročilu)

Možni zapleti pri anesteziji, krvavitve z veliko izgubo krvi ter potrebo po transfuziji, okužbe, poškodbe organov, ki ležijo v bližini maternice in seveda na nosečnost vezani zapleti lahko vodijo tudi v smrt porodnice in/ali otroka.

Pogosto je posledica carskega reza kronična bolečina na mestu carskega reza ali neobčutljivost kože na dotik v predelu nad in pod rezom.

Zapleti se pojavljajo v 10-20%, a so na srečo, večinoma blagi.

Smrtnost matere je 2-4x večja kot pri vaginalnih porodih zaradi pogostejših okužb, krvavitev, embolije in komplikacij v zvezi z anestezijo.

Ob rojstvu s carskim rezom so tudi dojenčki bolj ogroženi zaradi bolezni, kot tisti rojeni vaginalno.

Če je carski rez potekal brez zapletov, se rana zaceli v 5 – 7 dneh, po 6. Mesecih pa se ustavi tudi brazgotinjenje rane.

Prvih 6. Tednov po porodu je sicer odsvetovano večje naprežanje trebušnih mišic, kar pa ne vpliva na nego otroka saj jo mamice lahko izvajajo tako, kot pri naravnem porodu.

V prvem tednu je najverjetnejši zaplet okužba rane, kasnejši pa je njeno celjenje.

DOJENJE

Dojenje po carskem rezu lahko steče malce počasneje, saj je potreben daljši čas za okrevanje. Dojenčka je pomembno podojiti takoj, ko je to mogoče. Dojenje po carskem rezu se bistveno ne razlikuje od dojenja po običajnem porodu. Mamica pa naj pričakuje počasnejši začetek dojenja. Do tega pride zaradi daljšega časa okrevanja po porodu.

Dojenčki, rojeni s carskim rezom, so lahko zaradi učinkov anestetikov bolj zaspani in manj zainteresirani za samo dojenje, kar lahko traja nekaj dni, posledica pa je slabši sesalni refleks.

V prvih dneh je najbolje, da mamica doji leže. Pri namestitvi naj si pomaga z blazinami, da ji bo udobno. Pri dojenju naj leži na hrbtu ali na boku. Pomembno je, da je njegova glava v višini dojke, tako da je mamina bradavica usmerjena malenkost bolj k zgornji ustnici.

Med trebuh mamice in dojenčka lahko položimo blazino, da preprečimo morebitno brcanje v rano.

ZDRAVSTVENA NEGA

- **DIHANJE:** merjenje vitalnih funkcij 6 ur na pol ure. Merimo pulz, dihanje, krvni tlak. Na vsake 4ure merimo tudi temperature, kot posledico šoka ali infekcij

- **PREHRANJEVANJE in PITJE:** ponujamo veliko tekočin, dajemo po slamici. Pomoč pri pitju – pridržimo skodelico.

Prvi dan ima pasirano in tekočo hrano, infuzijo po potrebi. Drugi dan pazimo na pravilni pretok infuzije. Pomagamo ji pri hranjenju, primaknemo mizico in jo namestimo v udoben položaj. Po obroku poskrbimo za higieno rok.

Infuzijo nadziramo, beležimo vsako uro.. Z raztopino elektrolitov krijemo potrebo po vodi, dodajamo vitamine , C in K, vlažimo ustnice z kamiličnim čajem

- **IZLOČANJE in ODVAJANJE:** Merimo tudi bilanco tekočin zaradi stabilizacije zaužite in izločene tekočine v prvih 48 urah.

GIBANJE in USTREZNA LEGA: Ženska naj se pretirano ne giblje. Namstimo jo v ležeči položaj, po potrebi podložimo s blazinami.

Po parih dneh gre ženska lahko domov.

- **SPANJE in POČITEK :** opazujemo njeno budnost (popolnoma orientirana).

Rahlo prezračimo prostor, poskrbimo za primerno klimo. Ji omogočimo miren počitek.

- **OBLAČENJE**

- **VZDRŽEVANJE NORMALNE TELESNE TEMPERATURE:** redno merjenje in beleženje

- **OSEBNA HIGIENA:** 5krat sterilno ginekološko umivanje in skrb za ustno nego. Prvi dan ji nudimo pomoč pri tuširanju in anogenitalni negi ter po potrebi pomoč pri osebni higieni (česanje ...)

- **IZOGIBANJE NEVARNOSTIM V OKOLJU:** varujemo pred infekcijami

- **UČENJE IN PRIDOBIVANJE ZNANJA:** poučimo jo o pravilnem dojenju, O negi rane , o tem naj se preveč ne napreza...

DRUGO:

- **NADZOR KRVAVITEV:** znaki šoka, krvavitve

- **NADZOR VELIKOSTI MATERNICE:** krčenje ugotavljamo s tipanjem

- **SKRB ZA PSIHIČNO BLAGOSTANJE:** čimprej prinesemo novorojenčka, damo informacije, pomoč pri dojenju
- **SKRB ZA TERAPIJO:** dajemo zdravila npr. Analgetike, uterotonike, antikoagulantna sredstva
- **NADZOR OPERATIVNE RANE:** ocenimo celjenje

ZAKLJUČEK

V tej seminarski nalogi sem pisala o Carskem rezu. To temo sem si izbrala v bistvu ravno zaradi tega, ker je mene moja mami rodila s carskim rezom.

Delno zato, ker je nekoč doživela poškodbo hrbtenice in je zdravniki niso želeli dodatno naprezati, delno pa tudi zato, ker ne bila dosti odprta.

Ker se najraje zadržujem doma, se mami rada tudi pošali na ta račun: "Pa zakaj ne greš nič ven? Že takrat, ko sem te rojevala nisi hotela it ven pa pojdi vsaj zdaj brez prisile."

O samem carskem rezu pravi, da je bila med operacijo pod narkozo in se ne spomni preveč dobro kako je bilo. Ko pa sem jo povprašala po bolečini je odgovorila, da nje sam poseg in predel okoli rane nista nikoli preveč bolela. Le rana je ob dotiku zaskolela. Rekla je tudi, da je naslednji dan že sama šla na stranišče, brez kakšne pomoči.

Osebno menim, da carski rez ni nič slabega, bi pa sama posegla po njem res samo v kritičnem primeru. Trenutno sem še trdno odločena, da ko bo prišel moj čas rojevanja, bi zelo rada to storila na navaden način. Zato, ker nisem ravno navdušena nad operativnimi posegi.

VIRI

- <http://bibaleze.si/clanek//dojencek/dojenje-po-carskem-rezu.html>
- *Zdravstvena nega in prva pomoč – zdravstvena nega žene, Tina Kukec, Novo mesto, September 2008*
- <http://www.genspot.com/video-53691/carski-rez-in-porod.aspx>
- http://sl.wikipedia.org/wiki/Carski_rez